

Stockholm 2023-03-31

REMISSYTTRANDE: Bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård (SOU 2022:58)

Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) har tillsammans med ett antal andra organisationer blivit inbjuden att lämna synpunkter på utredningen Bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård.

HNS lämnar följande yttrande tillsammans med organisationerna i Hästnäringens Djurvälståndskommitté.

Förutom HNS ingår följande organisationer; Svensk Travsport (ST), Svenska Ridsportförbundet (SvRF), Lantbrukarnas Riksförbund Häst (LRF Häst), Svensk Galopp (SG), Svenska Hästavelserförbundet (SH), Svenska Islandshästförbundet (SIF), Western Riders Association of Sweden (WRAS), Brukshästorganisationernas Samarbetskommitté (BRUNTE), Swedish Warmblood Association (SWB) och Hästnäringens Riksanläggningar – Flyinge, Strömsholm och Wången.

I yttrandet är gemensamma ställningstaganden, förhållningssätt eller synpunkter från Hästnäringens Djurvälståndskommitté beskrivna som "hästnäringens" eller samlade under begreppet "vi".

Allmänna synpunkter

Hästnäringen är positiva till att det genomförts en utredning för bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård då det är många områden som direkt berör vår näring och landets 360 000 hästar. Vi ser att det inte ingick i utredningens uppdrag att utreda problematik kring djurhälsopersonalens arbetsmiljö men tror dock att det hade varit en viktig pusselbit då problem i arbetsmiljön gör att många väljer att lämna yrkena.

Specifika synpunkter

5.7 Ändrade förutsättningar för veterinär service och smittskyddsberedskap

Hästnäringen anser att det i utredningen saknas en analys avseende frågan om de mer än 2 000 förrättningar på häst, enligt figur 5.9, under jour 3 (23.00-06.00) inte skulle ha djurskyddsskäl för att genomföras. Det syns även en ökning av antalet jourfall per år över de tre åren 2019-2021.

Utredningen konstaterar att *"Samtidigt har Distriktsveterinärernas intäkter från beredskap ökat, vilket hänger samman med att den privata djursjukvården inte har erbjudit djursjukvård under beredskapstid i samma utsträckning som tidigare år, särskilt under sommaren."* (sid 162) i sammanhanget att även om efterfrågan från lantbrukets djur minskat så är efterfrågan stor från andra djurslag och behovet av vård denna tid täcks inte av privata aktörer. Det är också just under sommaren som flest jourfall på häst inträffar, enligt figur 5.11.

Hästnäringen anser att detta visar på ett tydligt behov av kliniskt verksam veterinär även under jourtid/nätter.

5.8 Statens ansvar för djurens hälso- och sjukvård

I avsnittet konstateras återigen att privata fältveterinärer avvecklar sin verksamhet eller inte längre erbjuder beredskap, något vi tycker ytterligare visar behovet av att staten tar ansvar för att erbjuda veterinär service under dygnets alla timmar för att upprätthålla ett gott djurskydd.

5.11 Hur ska det statliga åtagandet för veterinärer utformas?

I avsnittet om modell 5, anpassad veterinär service, beskrivs bara hur lantbrukets djur skulle hanteras under jourtid om ingen fysisk veterinär fanns att tillgå, här saknar hästnäringen en analys av hur jourfallen på häst skulle hanteras under samma tidpunkt. Här finns bland annat en beskrivning av hur avlivning av lantbrukets djur skulle kunna lösas men ingen analys av varken vem som ska utföra bedömningen av behovet av avlivning eller avlivningen i sig om en häst skulle vara allvarligt sjuk eller skadad. Vi ser att det blir svårt att upprätthålla djurskyddet på annat sätt än med avlivning vid vissa akuta sjukdomsfall hos häst. Varav flera, som till exempel gaskolik, är lättbehandlade. Avlivning av akut sjuka hästar med relativt lättbehandlade diagnoser är inte ekonomiskt eller etiskt försvarbart. Akut sjuka unga föl eller ston med förlossningskomplikationer är andra exempel där klinisk veterinärvård i tid är helt avgörande för utgången. Hästnäringen anser att frågan behöver analyseras innan ett pilotprojekt startas.

Vi anser vidare att utredningens förslag om att Distriktsveterinärerna ska ersätta den nuvarande verksamheten mellan klockan 23 och 06 med en digital tjänst inte är tillfyllest för att djurhållaren ska kunna leva upp till djurskyddslagen minimikrav. Konsekvenserna av förslaget blir särskilt påtagliga vad gäller bl.a. fölning under nattetid, vilket är mycket vanligt förekommande. Utredningens förslag skulle medföra att det vid följningar nattetid inte skulle finnas en distriktsveterinär tillgänglig som kan rycka ut och hjälpa till. Särskilt viktigt att notera i sammanhanget är att det i stora delar av Sverige råder brist på veterinär kompetens och att många hästhållare har långt till närmsta djursjukhus. Hästnäringen anser att en digital tjänst inte kan lösa situationer med komplikationer vid fölning nattetid. Skulle förslaget bli verklighet uppstår ett behov för uppfödare att se över den egna möjligheten till avlivning av stoet vid komplikationer i samband med fölning. Detta kommer i sin tur få följdverkningar gentemot försäkringsbolagen där det finns krav på intygande av att avlivning skett av djurskyddsskäl. Vidare kan det i samband med fölning uppstå akut behov av vård för fölet. Situationen kan vara sådan att transport till djursjukhus inte finns att tillgå eller att fölet är i sådant skick att en transport vore livshotande. I dessa situationer är det helt avgörande att det finns veterinärvård att tillgå som kan hjälpa fölet på plats.

Vidare anges nedan förslag

” Jordbruksverket ska säkerställa att alla djur i människans vård ska kunna få hälso- och sjukvård och att det finns tillgång till tillfredsställande veterinär service oavsett tidpunkt på dygnet, om det finns djurskyddsskäl. Tillfredsställande veterinär service behöver inte nödvändigtvis innebära omgående tillgång till klinisk veterinärvård.”

Enligt hästnäringens mening innebär tillfredsställande veterinärvård att akut sjuka djur kan få vård inom rimlig tid. En svårt sjuk häst, t ex en häst med kolik, kan vara omöjlig att transportera och kräver vård på plats i stallet. Likaså ska i första hand en förlossning med komplikationer omhändertas på plats. En lekman kan omöjligtvis skilja mellan en gaskolik, som vanligtvis är lätt att behandla för en veterinär, och ett tarmvred. Båda hästarna kan visa stor smärta och den senare kräver kirurgisk behandling eller avlivning. Detsamma gäller en svår förlossning – vissa fellägen av foster kan lägerättas av en djurägare under muntlig handledning av veterinär men att ha en veterinär på plats möjliggör åtgärd av svårare fellägen samt smärtlindring av stoet och en veterinär bedömning, t ex om felläget även orsakat skador på stoet. Detta är två exempel men det finns många fler som kräver veterinärvård som inte kan vänta till dagtid och där hästen inte kan transporteras. Av djurskyddsskäl anser vi därför att det är en statlig angelägenhet att se till att det finns tillgång till fältveterinärer i beredskap dygnet runt.

”Distriktsveterinärerna ska ha möjlighet att utforma sin verksamhet utifrån behov av hälso- och sjukvård för lantbrukets djur i respektive veterinärområde.”

Hästnäringen konstaterar att det föreligger ett statligt ansvar för djurskyddet, inte bara för lantbrukets djur, och därmed att det finns veterinär beredskap i hela landet. Detta ansvar behöver inte ligga på Distriktsveterinärerna. Den tidigare upphandlingen av veterinära tjänster har dock inte fungerat tillfredsställande. Om Distriktsveterinärerna inte ska ha ansvaret för att beredskap behöver staten lösa det på annat sätt.

Det finns samordningsvinster att ha gemensam beredskap för olika djurslag. Samtidigt skiljer sig förutsättningarna åt – vissa djurslag är lätta att transportera till en veterinär, andra inte, och de geografiska avstånden och djurtätheten påverkar möjligheterna att hinna med för den enskilde veterinären, att rekrytera för arbetsgivaren, och att få vård inom rimlig tid för alla djurslag för djurägare i glesbygd. Begränsning i skyldighet att ha beredskap underlättar sannolikt också rekryteringen, t. ex. kortare avtal, ej skadeståndsskyldighet eller skyldighet att ordna ersättare vid sjukdom samt begränsning av vilka djurslag veterinären åtar sig att ta emot. Vi ställer oss frågande till om alla veterinärer kan tänka sig att ha jourberedskap för alla djurslag.

Gällande utredningens förslag om en digital veterinär tjänst nattetid ser hästnäringen det som positivt att digitala tjänster erbjuds, men då det redan finns flera privata alternativ ställer vi oss frågande till behovet av statlig inblandning. Vidare anser vi att digitala tjänster bör ses som ett komplement snarare än ett alternativ till fysisk veterinär.

5.12 Vissa organisatoriska frågor kopplade till det statliga åtagandet inom veterinär service

Gällande utredningens förslag om indelning i veterinära områden vill hästnäringen framföra att det är viktigt att beakta att områdes- eller distriktsindelningen inte får medföra att inställetiden vid djurskyddsskäl blir orimligt lång, dvs områdena/distrikten får inte vara hur stora som helst.

6.6 Ändrad behörighetsreglering för hovslagare

Hästnäringen tillstyrker förslaget att yrkestiteln hovslagare ska få användas inom djurens hälso- och sjukvård endast av den som är godkänd hovslagare.

Gällande utredningens förslag om att se över utbildningsgången för hovslagare: *”Kraven för godkännande bör ses över för den treåriga grundutbildningen för hovslagare bedrivs av yrkeshögskolor. Det har till utredningen förts fram synpunkter på både innehåll och examenskraven vid de nuvarande treåriga hovslagarutbildningarna skiftar i sådan grad att detta uppfattas som ett problem för hovslagarbranschen.”* Detta är viktigt att utreda då det bör finnas en röd tråd och kontinuitet i erhållandet av yrkestiteln hovslagare. I denna utredning bör det även utredas vilka olika begrepp som ska användas gällande utbildning. Exempel på detta är att det idag fortfarande finns kvar tvååriga hovslagarutbildningar som genomförs som lärlingsutbildningar. Innehållet i de utbildningarna är att jämföras med den utbildning som tidigare kallades grundutbildning. Efter en sådan utbildning måste hovslagaren både ha yrkeserfarenhet och en godkänd tilläggsutbildning för att kunna ansöka om att bli godkänd hovslagare.

Hästnäringen anser att utbildning av hovslagare passar mycket bra under Yrkeshögskolan då yrket även är ett hantverksyrke. Det är lämpligt att utforma utbildningen både på SEQF-nivå 5 (yrkeshögskoleexamen) och 6 (kvalificerad yrkeshögskoleexamen) (SeQF – Sveriges referensram för kvalifikationer). Den sistnämnda motsvarar kandidatexamen och den första gymnasieingenjör (4 års gymnasium). För att uppnå den reella kompetens som krävs för yrket så krävs det en stor andel praktisk träning i hantverket och med många olika hästar. För att uppnå den formella kompetensen så är andelen teori och dess innehåll samt implementering i den praktiska verksamheten av oerhörd vikt för att uppnå kraven för examinering och därmed

möjligheten att ansöka om godkännandet. Med den komplexa blandningen av innehåll i utbildningen, fördjupad teori, hästhantering och hantverk så är vikten av ett stort antal sökande och bredd hos de sökande direkt avgörande för hur många examinerade som kommer ut i yrkeslivet som godkända hovslagare. Examen från en 3-årig yrkeshögskoleutbildning bör därför kunna leda till yrkestiteln hovslagare på samma sätt som den idag uppfyller kraven för godkänd hovslagare. För att uppnå detta är det viktigt att krav ställs på att det hos respektive utbildningsanordnare finns goda pedagoger med en bred samling kompetens såsom t ex godkända hovslagare, leg. veterinärer, hippologer och/eller agronomer. Det bör även finnas anknytning till olika hästsporter och deras behov samt erfarenheter av att arbeta med sjuka eller skadade djur. Med denna breda kompetens på utbildningsplatsen kan den studerande förberedas att arbeta som djurhjälsopersonal.

6.7 Ändrad behörighetsreglering för fysioterapeuter m.fl. inom djurens hälso- och sjukvård

Hästnäringen tillstyrker utredningens förslag *"I yrkesverksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska en sådan yrkestitel som är skyddad enligt patientsäkerhetslagens bestämmelser få användas endast av den som uppfyller kraven enligt den lagen.*

Den som inte uppfyller de krav som framgår av patientsäkerhetslagen för att få använda en yrkestitel, ska inte heller få använda en titel som kan förväxlas med en sådan." Vi ser ett behov av att även utreda definition och avgränsningar av vad som ska tolkas som risk för förväxling av yrkesbenämningar med det skyddade fysioterapeut (med en legitimation inom humanvården och som godkänts för verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård) och hästterapeut, equiterapeut, fasciaterapeut, equiopat osv.

6.8 Behörighetsreglering för djurvårdare

I avsnittet beskrivs hur djurvårdare på nivå 3 kan beredas möjlighet att genom examination bli legitimerade djursjukskötare.

Vi saknar en beskrivning av hur kompetensen hos djurvårdare nivå 2 ska tillvaratas när de nu gällande undantagen slutar gälla, enligt utredningens förslag den 1 juli 2029. Som HNS framfört till utredaren via sin plats i expertgruppen finns idag inga djurvårdare på nivå 3 för häst. Vi ser det som en brist att behovet av personal som sköter intravenösa medicineringar inklusive sedering inom hästsjukvården inte är beskrivet i utredningen.

Vi ser positivt på utredningens förslag

"Det införs en möjlighet för djurvårdare att ansöka om godkännande av Jordbruksverket. Det införs även ett skydd för beteckningen godkänd djurvårdare. Godkända djurvårdare ska tillhöra djurhjälsopersonalen.

Under en tidsbegränsad period om fem år införs undantag från krav på examen i djuromvårdnad från högskoleutbildning på grundnivå för legitimation som djursjukskötare. Undantaget innebär att djurvårdare på nivå 3 ska få möjlighet att, genom examination, visa att denne har kunskaper och färdigheter som motsvarar utbildningen till djursjukskötare och ansöka om legitimation som djursjukskötare." Skraddarsydd utbildning för godkänd djurvårdare saknas idag. Ansökan om godkännande ska ske till Jordbruksverket som också fattar beslut i frågan. Det mest lämpliga är enligt utredningens bedömning att godkännande inte tilldelas någon enskild grupp "automatiskt" utan att en individuell prövning av godkännandet görs i varje enskilt fall. Det är alltså i dagsläget oklart på vilka grunder godkännandet ska göras. Här är det viktigt att Jordbruksverket gör ett noggrant föreskriftsarbete för en bra övergång. Det är fortsatt viktigt att inte luckra upp legitimerade djursjukskötarens roll och att behålla tydligheten.

7.10 Utredningens överväganden och förslag

Hästnäringen instämmer i uppfattningen att det finns behov av fler utbildningsplatser. Förslagsvis skulle behovet kunna täckas genom att fler utbildningsmoment sker på distans, enligt utredningens förslag. TU-VET har av utredningen inte bedömts vara en framgångsrik väg att öka antalet legitimerade veterinärer i Sverige. Vi ser att en antagning baserad på meritpoäng

till veterinärutbildningen kan gynna några av de med utländsk utbildning och erfarenhet från yrket men som inte kan ansöka om svensk legitimation. Kanske bör utbildningsanordnaren även se över utbildningsplanen och kursplanerna så att det blir smidigare att inkludera relevanta ersättande kurser lästa i utlandet i examen. Vi ser även positivt på förslaget att införa urvalsintervjuer då det historiskt visat sig gynnsamt genom fler studenter som tackar ja till sin erbjudna plats och slutför utbildningen.

7.10.4 Journal ska som huvudregel föras på svenska men undantag bör tillåtas

Hästnäringen tillstyrker förslaget *“En bestämmelse som tydliggör att journal som huvudregel ska föras på svenska inom djurens hälso- och sjukvård föreslås. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela undantag från huvudregeln om svenska som journalspråk.”* Vi önskar dock understryka vikten av ett noggrant föreskriftsarbete samt möjligheten för djurägare till en svensk översättning.

8.7 Utredningens överväganden och förslag – den framtida tillsynen inom djurens hälso- och sjukvård

Hästnäringen tillstyrker förslaget *“Verksamhetstillsyn ska införas inom djurens hälso- och sjukvård.”*

8.7.3 Vårdgivare inom djurens hälso- och sjukvård

Hästnäringen tillstyrker förslaget om att definiera begreppet vårdgivare i lagen.

8.7.7 Anmälan om verksamhet till Jordbruksverket

Hästnäringen tillstyrker förslaget om att vårdgivare ska anmäla sin verksamhet till Jordbruksverket.

9.3.1 Utredningens överväganden

Hästnäringen delar utredningens bedömning att det finns behov av ökad transparens för konsumenterna gällande kostnader för vård. Vi ser det som lika viktigt att även näringsidkare kan jämföra priser men bedömer att de kan använda samma tjänster och möjligheter som privatpersoner i detta fall.